

El claustre de l'abadia és gòtic, del segle XIII, i successor d'un de més antic. És molt senzill, sense volta i mostra una elegant lleugeresa. És fet amb marbre blanc de Ceret i amb pedra de Girona, que permet de fer columnes fines, però resistents. A l'ull del claustre hi ha una creu de ferro, obra dels fargaires catalans del segle XVI, que havia estat a l'entrada del poble. Se l'anomena la Creu del Gra, per la bola de ferro que té a la part baixa. Al voltant del claustre es conserven les restes del palau abacial i altres dependències de l'antic monestir. Destaca la sala capitular amb tres finestres gòtiques.

SANT SALVADOR D'ARLES. Campanar romànic.

SANT SALVADOR D'ARLES

Va ser l'antiga parròquia de la població. Actualment és molt deteriorada i s'estan cercant diners per a restaurar-la. Té una ampla nau, cor rectangular i tres capelles per banda, obra, en part del segle XIV i força reformes posteriors. Des de l'exterior, pel carreró de Sant Salvador, es pot comprovar que han subsistit els murs laterals de la nau romànica. D'aquesta església ens interessa, però, el campanar, romànic del segle XII. Té base quadrangular i una alçada de més de 30 m i dos pisos de finestres geminades a cada cara.

Recopilació i fotos: Lluís Fernández

BIBLIOGRAFIA

Catalunya Romànica i Guies de la Catalunya Romànica, volums XXV i XIII del *Vallespir*.

Gran Geografia Comarcal de Catalunya, vol. 14, *Vallespir*

MALLET, Géraldine. *Eglises romanes oubliées du Roussillon*. Montpellier, 2003.

Abbaye Ste Marie d'Arles-sur-Tech. Collection l'Histoire de nos monuments. No hi consta l'autor.

POISSON, Olivier. *Promenades en Roussillon roman. Itinéraires culturels*. Paris, 2003

BROUSSE, G; LORETO, H. En col·laboració amb CATAFAU Aimat. *Abadia Arles*. Full de la visita al monument. Arles, sense data.

ESTAPÉ FERRER, Antoni. Full dels Amics de l'Art Romànic del 5 de juny de 1994.

FERNÁNDEZ, LI. *La Catalunya del Nord (VIII). Les gorges de la Fou - Sant Matí de Cortsaví - Arles*. Notes de Camí 18. Secció d'Història de la Unió Excursionista de Sabadell, juny de 1999.

L'Enciclopèdia - enciclopèdia.cat. *Monestir d'Arles (Santa Maria d'Arles, Santa Maria de Vallespir, monestir de Vallespir)*.

www.rutescatalunya.com. www.veguerries.com. Visita a l'abadia de Santa Maria d'Arles.

Guide Pyrénées Roussillon. Edicions Carnot. El Voló. Desena edició, 1995

AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 88

14 de juny de 2009

EL VALLESPÍR

ELS BANYS D'ARLES (AMÉLIE-LES-BAINS-PALALDÀ)

Població que els francesos rebatejaren el 1840 amb el nom de *Amélie-les-Bains*. Era anomenada antigament Banys del Tec, ja que és emplaçada en un meandre a la dreta del riu Tec. La principal activitat econòmica d'aquesta població és la derivada de les termes i dels balnearis. Té 22 fonts d'aigües sulfuroses que brollen a una temperatura que va de 36 a 61 graus. Tenen fama de curar, o si més no d'alleugerir, les malalties reumàtiques i les derivades de l'aparell respiratori. Les termes dels Banys d'Arles eren conegudes i explotades ja pels romans. Una població amb una història molt similar a la de Caldes de Montbui.

PALALDÀ. Vist des dels Banys d'Arles. Les dues poblacions formen part del mateix municipi.

SANT MARTÍ DE PALALDÀ. Darrere l'església i a l'esquerra de la imatge hi ha les dues torres del castell

SANT MARTÍ DE PALALDÀ (AMÉLIE-LES-BAINS-PALALDÀ)

Església construïda molt a prop del que havia estat el castell, en un lloc elevat. Del castell es conserven dues torres cilíndriques. La primera notícia escrita que se'n té és de l'any 967. Damunt de la primitiva església es va construir, el segle XII, un nou edifici del qual es conserva la nau amb volta de canó, reforçada per tres arcs torals, força sortints, recolzats sobre pilars adossats. La resta va ser refeta durant els segles XV i XVI. L'element més destacable és el portal fet amb granit, amb una llinda monolítica força

CERET. PORTA D'ESPANYA. Restes del portal i de la muralla medieval molt modificades.

De la façana cal dir que és una de les més elaborades de l'arquitectura catalana d'aquell temps. Ens centrarem només en alguns elements. El portal té una llinda triangular, un arc de mig punt adovellat amb un guardapols ornamentat. A banda i banda hi ha dues escultures sobre mènsules que representen animals devoradors. Al mig del timpà hi ha una creu grega encastada, amb relleus, que centra la creu, amb un Crist en majestat beneïnt (vegeu la fotografia). Damunt del portal hi ha la finestra de l'absis central o de Sant Miquel (vegeu també la fotografia).

A l'esquerra de l'entrada principal de l'abadia hi ha un sarcòfag del segle IV, vestigi de l'època visigòtica, conegut amb el nom de Santa Tomba. És de marbre blanc i d'una sola peça. Se sosté damunt d'uns sòcols de pedra, i té una capacitat de 300 litres. Conté sempre aigua cristal·lina que no se sap d'on ve, més si es té en compte que no té cap comunicació amb l'exterior (podria ser efecte de la condensació). Cada any, el 30 de juliol, per la festa major, es treu públicament aigua de la Santa Tomba. Damunt del sarcòfag hi ha, incrustats a la paret, els elements que formaven part d'un sarcòfag del segle XII.

Flanquejant els absis de l'oest hi havia dos campanars, del qual es conserva sencer el del nord. És una torre de base quadrangular, coronada per merlets i amb cinc nivells de finestres.

A Santa Maria d'Arles es veneren els sants Abdó i Senén, dels quals es conserven les relíquies dins d'uns bustos de plata, a la capella dels sants. El mateix 30 de juliol es treuen els bustos en processó i s'exhibeixen, cosa que només es fa aquest dia. L'últim diumenge d'octubre se celebra l'aniversari de la *vinguda dels sants*, arribada que es va produir el segle X.

El gran orgue és l'última joia heretada dels monjos. Amb la seva tonalitat d'origen fa d'Arles un lloc assenyalat de la música barroca.

SANTA MARIA D'ARLES. Claustre.

CREU DEL GRA.

A Ceret hi trobem el famós pont del Diable o pont **Antic de Ceret**, sobre el Tec, obra del 1340 amb un gran arc de 45 metres. De les antigues muralles en resten les arcades i la **porta d'Espanya** i la **porta de França**. Bona part de perímetre antic de les muralles el recorre una rambla ornada amb esplèndids i majestuosos plàtans d'aspecte característic. **L'església parroquial** conserva la portalada gòtica i la base del campanar romànic. Són de destacar, també el **Museu Municipal** i el **Museu d'Art Modern**. Hi ha una antiga plaça de toros on es fan corregudes de bous i festivals de sardanes. En una placeta del barri vell hi ha la **font dels Nou Raigs**, construïda el segle XIV. Destaca també al centre de la vila, el monument als morts, amb una estàtua d'Aristides Maillol i al carrer de les Olles un altra monument, obra de Manolo Hugué. Aquest escultor nascut a Barcelona i tan lligat a Caldes de Montbui, s'establí a Ceret els anys vint i atragué una munió d'artistes plàstics entre els quals hi havia Picasso. Ceret és considerada la meca del Cubisme.

ARLES

Població d'uns 2700 habitants, situada al peu del Canigó, a la confluència dels rius Tec i Montferrer. Antiga ment s'anomenava Arles de Tec. El nom oficial francès és Arles-sur-Tech. Les mines de ferro que s'explotaven al Canigó foren les causants que aquí

SANTA MARIA D'ARLES. A l'esquerra una de les torres de l'antiga muralla de la vila.

s'establís un monestir i al seu entorn la població. Durant segles Arles ha estat la capital del ferro del Vallespir. En el segle XIII es construïren muralles defensives a l'entorn de la vila. Es conserven, encara avui, dues torres, d'aquesta muralla, davant l'església.

Arles ha estat, doncs, una població molt feineria que va viure durant molts anys del treball de les fargues. A finals del segle XIX i principis del XX va conèixer un renaixement econòmic gràcies a les millores de les comunicacions i va desenvolupar diferents indústries: ferro, teixits, xocolates, castanyers, pomes... Actualment el gran recurs és el turisme.

SANTA MARIA D'ARLES

Sembla del tot admès, actualment, que el Monestir d'Arles fou fundat poc després de l'any 778 aprofitant unes construccions antigues, potser romanes, amb la finalitat, a ben segur, de controlar l'extracció i producció de ferro de les mines del Canigó. Després de ser arrasada aquesta primera construcció pels Normands i sarraïns, es va refer del tot. (Hi ha qui assegura que el primer emplaçament era als Banys d'Arles). L'any 960 varen arribar a Arles les relíquies dels sants Abdó i Senén. L'església va ser engrandida entre el 980 i 1001 i va tenir una gran prosperitat gràcies al creixent peregrinatge i a la protecció dels comtes de Cerdanya i de Besalú. A mitjan segle XI tingué una etapa de crisi causada per la rivalitat dels senyors veïns. El comte Bernat II de Besalú, el 1078 uní el monestir a l'abadia occitana de Moissac, a la qual estigué vinculat durant quatre

SANTA MARIA D'ARLES. Façana principal.

SANTA MARIA D'ARLES. Detall de la llinda de granit, la creu el guardapols i els animals devoradors

SANTA TOMBA. Sarcòfag visigòtic. A la paret, les restes d'un altra sarcòfag del segle XII.

segles. L'església va ser consagrada per primera vegada l'any 1046, i a l'acta es fa constar que no és acabada. Per segona vegada es consagrà el 1157. L'any 1592 se li va unir el monestir de Sant Andreu de Sureda, unió que durà fins el 1734. Durant la Revolució Francesa va ser secularitzada i l'església esdevingué parroquial.

L'edifici actual és orientat a ponent, té una doble capçalera i és un dels més importants del període del començament del llombard (segle XI) a Catalunya. Tot plegat fa que sigui força singular. Té planta basilical amb tres naus, cobertes amb voltes de canó i separades per dues seqüències d'arcs disposats en dos nivells i sostinguts per pilars. Les dues capçaleres són amb tres absis cada una, de planta semicircular. Els d'orient són embotits al gruixut mur, que és alhora la façana principal on hi ha la porta. Així l'absis central és elevat, per damunt del nivell del portal i s'hi accedia per unes escales. És dedicat a Sant Miquel i conserva unes pintures del segle XII. Les capelles laterals de la nau són d'època gòtica.

SANTA MARIA D'ARLES. Finestra de l'absis central d'orient, que s'obra damunt la porta principal.

SANTA MARIA D'ARLES. Detall de la creu grega del portal.

llarga. Els batents de la porta estan reforçats per una ferramenta romànica amb volutes que es cargolen en sentits oposats.

CERET. PORTAL DE FRANÇA.

CERET

Població d'uns 6.000 habitants que viuen de l'agricultura i de la indústria. Disposa de les vinyes suficients que li permeten d'obtenir una discreta producció d'un vinet dolç anomenat vi de sant Ferriol. Donen nom a la vila, però, les cireres primerenques, de les quals Ceret n'és el primer productor de tota la regió. L'abundància d'alzines sureres fa que hi hagi indústria suro-tapera que produeix taps i aglomerats. Va de baixa la tradicional indústria de sandàlies i espadnyes, que havia tingut molta anomenada, així com la dels boters que aprofitaven la riquesa forestal dels castanyers. Actualment l'activitat turística i d'estiueig està prosperant.

CERET. FONT DELS NOU RAIGS, obra del segle XIV